

IHMELAPSEN SIUNAUS JA KIROUS

LT, Lastenpsykiatrian dosentti Jari Sinkkonen, Pelastakaa Lapset ry

Lapsen poikkeuksellinen lahjakkuus tai varhaiskypsyys on aina kiehtonut ja askarruttanut aikuisia. Jonkun ihmisen nimittäminen neroksi tai "ihmelapseksi" on määrittelykysymys: yksiselitteisiä kriteerejä ei ole olemassa. Jonkun on täytynyt huomata lapsen poikkeukselliset kyvyt, ja niistä on pitänyt tulla yhteistä omaisuutta. Useimmat suuret säveltäjät ovat osoittaneet erikoislaatuista musiikillista kykyä varhain, mutta läheskään kaikkia ei ole pidetty ihmelapsina. Poikkeus säännöstä on Richard Wagner, jota pidettiin lapsena lähinnä kiusankappaleena, eikä kukaan voinut aavistaa, että hänestä sukeutuisi eräs musiikin historian suurimmista neroista.

On ollut ja on edelleen paljon musiikillisesti lahjakkaita lapsia, joista veikataan tulevaisuudelle Mozartin veroisia musiikkitaivaan tähtiä. YouTubesta heitä löytyy sadoittain. Useimmat heistä ovat taitavia ja näppäriä, mutta mitään omaperäistä saati nerokasta on vaikea havaita. Lahjakkaan lapsen tragedia on usein siinä, että aikuiset käyttävät heitä omiin tarkoituksiinsa ja riistävät heitä sumeilematta. Näin kävi itsensä Mozartin, jota kunnianhimoinen Leopold-isä kuljetti uuvuttavilla konserttikiertueilla Wolfgangin ollessa vain kuusivuotias.

Sama ilmiö toistuu toistumistaan. Tämän päivän esimerkit ovat viihdemaailmasta, elokuvan, laulun ja tanssin alueelta. Lapsia palvotaan ja heitä pidetään mediassa esillä. Suunnaton suosio on lapselle kohtuuton psyykkinen stressi ja taakka. Siitä aiheutuu high-elämyksiä, joiden veroisia normaali elämä ei pysty millään tarjoamaan. Ilmiö on luultavasti yhteydessä aivojen dopamiiniaineenvaihduntaan: suosio aiheuttaa dopamiinierityksen piikkejä, joiden tuottama mielihyvä on omiaan aiheuttamaan riippuvuutta. Kun suosio on hiipunut, tulevat huumeet tilalle. Tavattoman monet elokuvan lapsitähdet ovat sortuneet myöhemmin huumeisiin (Bobby Driscoll, River Phoenix, Brad Renfro, Macaulay Culkin, Tatum O'Neal, Edward Furlong ja Drew Barrymore). Jotkut esittävän taiteen suurnimet kuten viulistit Henryk Wieniawski, Niccolò Paganini ja tämän päivän viulistitähti Joshua Bell ovat olleet peliriippuvaisia.

Matematiikan ja fysiikan maailmassa tunnetaan lapsineroja, joista on tullut merkittäviä tieteenalansa edustajia (Leonhard Euler, Srinivasa Ramanujan). Joillakin heistä - esimerkiksi itsellään Albert Einsteinilla - on väitetty olleen ns. Aspergerin oireyhtymä, joka joissakin tapauksissa yhdistyy johonkin erityislahjakkuuteen. Tunnettu "savanti"

Daniel Tammet pystyy muistamaan 22 514 piin desimaalia, osaa kymmentä kieltä, ja konstruoi uusia kieliä ("mänti-kieli"). Hän näkee numerot muotoina ja väreinä, ja on sanottu, että hänen lahjakkuutensa on synestesian ja Aspergerin yhdistelmä. Hän on poikkeusyksilö, mutta voidaanko puhua neroudesta?

Lapset, jotka osoittavat varhain poikkeuksellisia kykyjä jollakin elämänalueella, tarvitsevat ennen kaikkea ymmärtäviä ja supportiivisia aikuisia, jotka suojelevat lasta riis-tolta tarpeeksi voimaperäisesti. Heidän pitää oppia arkielämän taitoja ja varautua sii-hen, että suosio lakkaa jonakin päivänä ja on palattava arkeen. Ne, jotka pystyvät luomaan ja syventämään ihmissuhteitaan ja saavuttavat ns. genitaalisen seksuaali-suuden, voivat löytää aikuisiällä uuden luovuuden tason. Ellei heistä sukeudu oman alansa neroja, he voivat silti saada tyydytyksen siitä, mitä ovat, ja mitä ovat jo ehti-neet saavuttaa.

Studia Generalia -tilaisuudet videoidaan. Niitä voi seurata internetissä sekä suorina lähetyksinä että tallenteina osoitteessa www.helsinki.fi/videot.

Yleisökeskusteluun voi osallistua myös Twitterissä (#studiageneralia) ja tekstiviestit-se (p. 050-415 4892). Viestit luetaan tilaisuudessa mahdollisuuksien mukaan. Tilai-suuden jälkeen keskustelua voi jatkaa Studia Generalia -blogissa osoitteessa: <http://blogs.helsinki.fi/studiageneralia>

Luentosarjan on suunnitellut Helsingin yliopiston Studia Generalia -toiminnan tieteel-linen ohjausryhmä ja sen toteuttaa Helsingin yliopiston Avoin yliopisto yhteistyössä Unigrafian ja Helsingin yliopiston Tietotekniikkakeskuksen kanssa.

Lisätietoa: www.helsinki.fi/avoin/studiageneralia